

Research Paper

A Critical Review of Regional Mechanisms for the Implementation of Human Rights

Khalil Khosravi¹, Farid Azadbakht^{*2}, Mahdi Hatami³

1. Ph.D. Student, Faculty of Law and Political Science, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Law, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran.
3. Associate Professor, Department of Political Science, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.

ARTICLE INFO

PP: 523-534

Use your device to scan and
read the article online



Keywords: *Critical Review, Regional Mechanisms, Human Rights Implementation*

Abstract

International protection of human rights, regardless of the global level, has also been considered at the regional level. In this case, regional intergovernmental organizations have ratified regional human rights instruments, the most prominent of which are the European, American and African human rights conventions. In order to monitor the proper implementation of human rights regulations, prevent any violation and infringement of the human rights of citizens of member states, and ultimately improve the status of human rights, these conventions have established executive mechanisms at the regional level and assigned them with competencies and tasks. Although these mechanisms have had an acceptable track record, they also face challenges. In the present article, an attempt has been made to identify and examine the most important and serious challenges facing regional human rights mechanisms and solutions to overcome the current situation. The implementation of human rights should be at the national and local levels, because the mechanisms of institutions based on international treaties have challenges and shortcomings that require continuous efforts to resolve. Therefore, strengthening these institutions can be considered one of the most important solutions.

Citation: Khosravi, Kh., Azadbakht, F., Hatami, M. (2024). **A Critical Review of Regional Mechanisms for the Implementation of Human Rights.** *Geography (Regional Planning)*, 14 (56), 523-534

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.490094.4174

* **Corresponding author:** Farid Azadbakht, **Email:** faridazadbakht2014@gmail.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Given the great importance of the human rights issue, the United Nations General Assembly adopted the Universal Declaration of Human Rights in 30 articles in a resolution on December 10, 1948. Human rights, as a normative necessity combined with values and ethics rooted in religious and humanitarian schools, have today become one of the fundamental axes of influence in international politics. In the Charter of the United Nations, people have declared their belief and faith in fundamental human rights and the equal rights of men and women. The International Bill of Human Rights (the Universal Declaration of Human Rights and the Covenants) also strongly recommends the observance and respect for human rights. The Barcelona Declaration of Linguistic Rights also emphasizes the observance of the inalienable personal rights of individuals. In addition to the documents and treaties issued and published by the United Nations in the field of human rights, other institutions and organizations that have arisen from various human rights conventions have been established to monitor the proper implementation of the relevant convention by member states. These institutions include: the Human Rights Committee; the Committee on the Elimination of Discrimination against Women; Committee on the Convention on Apartheid; Committee on Economic, Social and Cultural Rights; Committee on the Elimination of Racial Discrimination; Committee against Torture; Rights of the Child

Methodology

This research, based on an applied objective and based on a descriptive-analytical research method and using a library method to collect data, critically examines regional mechanisms for the implementation of human rights.

Results and Conclusion

Today, despite the high and worthy status of the human rights category at the national, regional and global levels, unfortunately, the instrumentality of this institution in some cases puts pressure on many individuals and countries and makes transactions under its name. Although the necessary sensitivity to the category of human rights in the member states of the United Nations is a principled and fundamental consideration,

this should not become a prerequisite for achieving political goals and objectives. For example, in the military aggression of Iraq against Iran, the Security Council, in order to avoid citing Article 39 of the Charter, which had clear legal implications, always described this military aggression as the "situation between Iran and Iraq." One of the adverse consequences of the lack of systematic unity that brings about a structural rupture in the international legal system is that sometimes a state, relying on its military and economic power, somehow replaces the Security Council in imposing the sanctions specified in Articles 41 and 42 of the United Nations Charter. For example, the unilateral sanctions imposed by the United States of America against Iran are an example of many cases of this situation, so that the country does not accept the Security Council in order to secure its national and international interests. In international cases, in most cases, unilateral confrontations that were applied by some states were for political reasons and not due to genuine concern for human rights, while the inefficiency that emerged from the perspective of human rights, which in the eyes of enemies could be an excuse for denying the enjoyment of certain rights and privileges by the offending state, was supported by political friends. In this way, what has overshadowed the global community in the long term, perhaps based on historical data, beyond discussions of cultural relativity or indigenous values, has been the use of the issue of human rights as a tool in political competitions. While it must be affirmed that the concept of fundamental human rights and political freedoms must be respected under all circumstances and that their non-observance or violation is unacceptable under any circumstances, the reality based on power in the light of a kind of political realism indicates that the rules and standards of human rights are under threat and hardship in the realm of relations between power and the people and the exercise of influence and domination by political groups. To the extent that in many societies, within the framework of the relations between the individual, society and the state, which are formed and consolidated in a historical process, human rights in current laws and their implementation in the field are an expression of the will and political efforts of influential ruling groups who either bypass the aforementioned criteria to maintain their position or weaken their rivals, or use it as a political tool to criticize,

evaluate and adjust the superiority of other viewpoints. Therefore, the dominant governments that rule the international system exercise power by using the opportunities obtained as well as international and propaganda pillars and institutions. Therefore, it must be said that behaviors in dual approaches, political

expediency, instrumental uses of the category of human rights, inappropriate uses of military power, the unlimited jurisdiction of human rights institutions such as the Security Council, and ... definitely overshadow the precise implementation of human rights and the realization of justice.

References

1. 1966 Barcelona Declaration of Linguistic Rights
2. Deplano, Rozana (2015), "The Security Council and the Strategic Use of International Law", translated by Pouria Askari, Publications [In Persian]
3. International Covenant on Civil and Political Rights
4. Jafari, Mohammad Taghi (2007), "Universal Human Rights", Tehran, Publisher, Allameh Jafari Works Compilation and Publication Institute [In Persian]
5. Leach, Philip (2015), "Regional Human Rights Institutions and Mechanisms", translated by Seyyed Ghasem Zamani, Pouria Askari and Amir Saedvokil [In Persian]
6. Mehrpour, Hossein (2017), "The International Human Rights System", Tehran, Etelaat Publications [In Persian]
7. Najndimanesh, Heybatollah (2016), "An Introduction to International Human Rights", Tehran, Khorsandi Publications [In Persian]
8. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2009), translated by Saeed Nouri Neshat, published by the Organization for the Defense of Victims of Violence [In Persian]
9. Sharif, Mohammad (1994), "Review of the Doctrine of the Unlimited Jurisdiction of the Security Council", Tehran, Information Publications [In Persian]
10. Sharif, Mohammad (2016), "Transition from International Law to Human Rights", Mizan Publications [In Persian]
11. Sharifi Tarazkouhi, Hosseini (2016), "Human Rights: Values and Realities", Mizan Publications [In Persian]
12. Tamoushat, Christian (2012), "Human Rights", translated by Hossein Sharifi Taraz Kouhi, published by? [In Persian]
13. United Nations Charter
14. Universal Declaration of Human Rights.



انجمن ژئوپلیتیک ایران

فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)

دوره ۱۴، شماره ۵۶، پاییز ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>



مقاله پژوهشی

بررسی انتقادی سازوکارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر

خلیل خسروی - دانشجوی دکتری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

فرید آزادبخت* - استادیار، گروه حقوق، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

مهدی حاتمی - دانشیار، گروه حقوق، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>شماره صفحات: ۵۲۳-۵۳۴</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p>  <p>واژه‌های کلیدی: بررسی انتقادی، سازوکارهای منطقه‌ای، اجرای حقوق بشر</p>	<p>پژوهش حاضر، نگاه انتقادی به سازوکارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر در راستای توسعه روابط بین الملل داشته، رویکردهای دوگانه را ضمن نقد و بررسی آن، به چالش کشیده و درصدد ارائه طریق مناسب در خصوص مقابله یا نقض حقوق بشر راهکاری مقتضی آن برآمده است. چنانچه سازوکارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر از شکل سنتی خود عبور کرده و مورد عنایت ویژه دولت‌ها قرار گیرد، این امید می‌رود تا در آینده بساط سوء استفاده از ابزارمندی مقوله حقوق بشر و نیز رویکردهای دوگانه نهادهای نظارتی و اجرایی حقوق بشر در سطح بین الملل برچیده شود. با این حال موضوع نقض حقوق بشر توسط دولت‌ها سبب شده تا در جهت حمایت از حقوق بشر، نگاه‌ها متوجه مکانیسم‌های فراملی شود. یکی از این مکانیسم‌ها، حقی است که به فردی که قربانی نقض حقوق بشر شده، حق اقامه شکایت می‌دهد تا در مراجع بین المللی به آن رسیدگی شود. این مهم در میثاق بین المللی مدنی و سیاسی مصوب سال ۱۹۶۶ و نیز کنوانسیون منع شکنجه مصوب سال ۱۹۸۴ مورد توجه واقع شده و در عین حال رو به گسترش است. برای اولین بار است که فردی که قربانی نقض حقوق بشر شده می‌تواند در نزد مراجع بین المللی دادخواهی کند که این مهم در منشور اروپایی حقوق بشر به عنوان یک حق، به رسمیت شناخته شده است.</p>

استناد: خسروی، خلیل؛ آزادبخت، فرید؛ حاتمی، مهدی (۱۴۰۳). بررسی انتقادی سازوکارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۴ (۵۶). صص: ۵۲۳-۵۳۴

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.490094.4174

مقدمه

حقوق بشر مجموعه‌ای از اصول و معیارهای بنیادین است که در اکثر ادیان، مکاتب و فلسفه‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته است. این حقوق نه اکتسابی است و نه قابل توارث و به آحاد مردم جهان از این حیث که بشرند (انسان بما هو انسان) تعلق دارد و جزء لاینفک شخصیت انسان است و افراد به طور ذاتی، فطری و به صرف انسان بودن، از آن بهره مند می‌شوند. این حقوق صرف نظر از نژاد، جنسیت، مذهب، عقاید سیاسی یا غیر سیاسی، ملیت، ثروت، ولادت، طبقه اجتماعی، ... برای همه یکسان است. این مهم در بند اول ماده ۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر مورد تأکید قرار گرفته است. نظر به اهمیت والای مقوله حقوق بشر، مجمع عمومی سازمان ملل متحد در دهم دسامبر سال ۱۹۴۸ در قالب یک قطعنامه، اعلامیه جهانی حقوق بشر را در ۳۰ ماده تصویب کرد. حقوق بشر به مثابه ضرورتی هنجاری آمیخته با ارزش‌ها و اخلاقیات ریشه دار در مکاتب مذهبی و انسانی، امروزه به یکی از محورهای اساسی تأثیرگذار در سیاست بین الملل تبدیل شده و در این عرصه جایگاه قابل توجهی پیدا کرده است. در منشور سازمان ملل متحد، مردم اعتقاد و ایمان خود را به حقوق اساسی بشر و تساوی حقوق مرد و زن اعلام کرده اند و در این راستا دولت‌های عضو ملل متحد نیز متعهد شده اند احترام جهانی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی مردم را رعایت نمایند. مفاد بند ۳ ماده ۱ منشور ملل متحد، موید این معناست. همچنین در منشور بین المللی حقوق بشر (اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاقین)، مراعات و احترام به حقوق بشر، موکداً توصیه شده است.^۱ همچنین در ماده ۳ اعلامیه حقوق زبانی سال ۱۹۶۶ در بارسلونا، بر رعایت حقوق شخصی غیرقابل سلبی افراد تأکید شده است. علاوه بر اسناد و معاهداتی که توسط سازمان ملل متحد در زمینه حقوق بشر صادر و منتشر شده، نهادها و تشکیلات دیگری نیز که برآمده از کنوانسیون‌های مختلف حقوق بشری هستند، در جهت نظارت بر اجرای صحیح کنوانسیون مربوطه از سوی دولت‌های عضو ایجاد شده اند. این نهادها عبارتند از:

- ۱- کمیته حقوق بشر (H.R.C) ناشی از میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی
- ۲- کمیته رفع تبعیض علیه زنان (CEDAW) ناشی از کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان
- ۳- کمیته کنوانسیون آپارتاید کنوانسیون محور مجازات جنایات آپاراتاید
- ۴- کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (E.S.C.R.C) ناشی از قطعنامه ۱۹۸۵/۱۷۰ شورای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (اکو سوک) در ارتباط با میثاق بین المللی حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی
- ۵- کمیته رفع تبعیض نژادی (CERD) ناشی از کنوانسیون رفع تبعیض نژادی
- ۶- کمیته ضد شکنجه (CAT) ناشی از کنوانسیون ضد شکنجه
- ۷- حقوق کودک (CRC) ناشی از کنوانسیون حقوق کودک

مبانی نظری

اسناد عمده منطقه ای حقوق بشری و ساز و کارهای متفاوت اجرای آن ها

با تصویب کنوانسیون اروپایی حقوق بشر در سال ۱۹۵۰، روند تدوین معیارها و شیوه‌های منطقه ای حقوق بشر آغاز شد. روند مزبور با تصویب کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر در سال ۱۹۶۷ ادامه یافت. پس از آن نیز منشور آفریقایی حقوق بشر و اقوام در سال ۱۹۸۱ به تصویب رسید. همچنین پیمان‌های متعدد دیگری در جهت حمایت و کارآمدسازی حقوق مدنی و سیاسی، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایجاد شده است. البته صرف پرداختن به این اسناد به معنای نفی دیگر اسناد منطقه‌ای نمی‌باشد. در مبحث حاضر، مختصراً به نظام‌ها و ساز و کارهای منطقه اجرای حقوق بشر در اروپا آمریکا و آفریقا پرداخته می‌شود و سپس به بررسی انتقادی ساز و کارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر که عنوان اصلی مقاله است پرداخته می‌شود.

۱ بند اول ماده ۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر بند دوم ماده ۲ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و ماده ۳ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی

نظام اروپایی حمایت از حقوق بشر^۱

کنوانسیون اروپایی حقوق بشر مشتمل بر یک مقدمه و ۶۶ ماده، در تاریخ چهارم نوامبر سال ۱۹۵۰ تصویب شد و در تاریخ سوم سپتامبر سال ۱۹۵۳ به مرحله اجرا درآمد. در واقع می‌توان گفت این کنوانسیون نخستین گام در جهت لازم الاجرا کردن مقررات حقوق بشری اعلامیه جهانی حقوق بشر است.

حقوق ماهوی اعلام شده در کنوانسیون، منطبق بر همان حقوق اعلام شده در اعلامیه جهانی حقوق بشر است. این کنوانسیون شبیه میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی می‌باشد. کنوانسیون در مواد خود به حقوقی مانند حق حیات و لزوم احترام به آن (ماده ۲)، منع شکنجه و مجازات غیر انسانی (ماده ۳)، منع بردگی و استثمار و کار اجباری (ماده ۴)، حق آزادی و امنیت شخصی، منع بازداشت غیر قانونی، حق اعتراض به بازداشت غیر قانونی، حق مطالبه خسارت ناشی از بازداشت غیر قانونی (ماده ۵)، علنی و عادلانه بودن محاکمات و اعلان علنی رای دادگاه، رعایت اصل برائت، حق داشتن وکیل (ماده ۶)، اصل قانونی بودن جرم و مجازات و عطف به ما سبق نشدن قانون (ماده ۷)، حق آزادی فکر، عقیده، مذهب، تغییر مذهب، آزادی بیان، تشکیل اجتماعات و شرکت در آنها (مواد ۹، ۱۰ و ۱۱)، برخورداری از حقوق اعلام شده در کنوانسیون بدون هیچ گونه تبعیض از حیث رنگ، نژاد، مذهب، زبان، ملیت و (ماده ۱۴)

حقوق مندرج در کنوانسیون توسط پروتکل‌های شماره ۱، ۴، ۶ و ۷ بسط و توسعه یافته اند. اعمال برخی محدودیت‌ها در مورد اجرای حقوق مندرج در کنوانسیون مجازاست اما این محدودیت‌ها باید با اصول قانونی بودن، نیازهای مشروع جامعه دموکراتیک، ضرورت یا تناسب اقدامات در جهت مقصد یا مقاصد شخص در یک جامعه دموکراتیک، همخوانی داشته باشند. به موجب ماده ۱۵ کنوانسیون امکان عدول مجاز از برخی تعهدات حقوقی در شرایط استثنایی به شرح ذیل وجود دارد:

۱- تهدید فوق‌العاده

۲- شرط تخلف ناپذیری یا غیرقابل عدول بودن برخی تعهدات

۳- شرط ضرورت اُکید

۴- شرط سازگاری با دیگر تعهدات بین المللی

۵- شرط اعلان بین المللی

دیوان اروپایی حقوق بشر

به منظور تضمین احترام به تعهدات ناشی از کنوانسیون اروپایی حقوق بشر، دیوان اروپایی حقوق بشر به عنوان دادگاهی دائمی و تمام وقت نظارت می‌کند دیوان به اشکال و صور ذیل تشکیل جلسه می‌دهد:

۱- کمیته‌های متشکل از سه قاضی

۲- شعبی با هفت قاضی

۳- شعبه اصلی با هفده قاضی

این دیوان برای بررسی مسائل ذیل صلاحیت دارد:

الف. قضایای میان دولتی

ب. دادخواست‌های هر شخص حقیقی، سازمان غیر دولتی یا گروهی از افراد که مدعی هستند قربانی نقض حقوق شناخته شده در کنوانسیون و پروتکل‌های آن توسط یکی از کشورهای متعاقد شده اند.

منشور اجتماعی اروپایی

در سال ۱۹۶۱ منشور اجتماعی اروپایی به تصویب رسید و در ۲۶ فوریه سال ۱۹۶۵ لازم الاجرا شد. این منشور با هدف حفظ شماری از حقوق اجتماعی و اقتصادی ایجاد شد و همتای طبیعی کنوانسیون اروپایی حقوق بشر به شمار می‌رود. حقوق شناسایی شده در منشور عبارتند از: حق کار (ماده ۱)، حق شرایط عادلانه کار (ماده ۲)، حق شرایط کار سالم و ایمن (ماده ۳)، حقوق دستمزد منصفانه (ماده ۴)، حق سازماندهی (ماده ۵)، حق چانه‌زنی (ماده ۶)، حق حفاظت از کودکان و نوجوانان (ماده ۷)، حقوق

حفاظت از زنان شاغل (ماده ۸)، حق راهنمایی حرفه‌ای (ماده ۹)، قانون آموزش حرفه‌ای (ماده ۱۰)، حق حفاظت از سلامت (ماده ۱۱)، حق امنیت اجتماعی (ماده ۱۲)، حق کمک اجتماعی و پزشکی (ماده ۱۳)، حق برخورداری از خدمات رفاهی اجتماعی (ماده ۱۴)، حقوق افراد کم توان جسمی و ذهنی (ماده ۱۵) حقوق خانواده برای برخورداری از حمایت اجتماعی، کارهای سودآور در قلمرو دیگر دولت‌های طرف منشور (ماده ۱۸)، حق حمایت و کمک به کارگران مهاجر و خانواده هایشان (ماده ۱۹).

منشور بر پایه اصول قانونی بودن، جامعه دموکراتیک و تناسب، اعمال برخی از محدودیت‌ها را مجاز می‌داند. دولت‌ها اجازه دارند در مواقع جنگ، تهدید جنگ یا دیگر شرایط اضطراری از برخی از تعهدات خود عدول کنند.

ساز و کار اجرایی منشور

نظام بررسی گزارش‌های دولت‌ها تحت منشور اجتماعی اروپا در سال ۱۹۹۱ طی پروتکل اصلاحی، مورد تجدید نظر قرار گرفت. پروتکل اصلاحی ۱۹۹۱ تا پایان سال ۲۰۰۷ لازم الاجرا نشده بود. (۲۲ عضو شورای اروپا تا پایان سال ۲۰۰۷ این پروتکل اصلاحی را تصویب کرده اند). به رغم پروتکل اصلاحی و تصمیم کمیته وزیران در دسامبر ۱۹۹۱، اقدامات نظارتی در پروتکل اصلاحی به لحاظ عملیاتی موقتی است. خلاصه فرایندهای نظارت مذکور چنین است: منشور اجتماعی اروپایی ۱۹۶۱ دو رویه گزارش دهی و در مقیاس محدودتر، دادخواست‌های جمعی دارد. فرایند دادخواست‌های جمعی به سازمان‌های ملی و بین المللی کارفرمایان و اتحادیه‌های صنفی و سازمان‌های غیر دولتی امکان می‌دهد تا شکایت خود را راجع به عدم اجرای رضایت بخش منشور تسلیم کنند (پروتکل الحاقی).

منشور اجتماعی اروپایی (اصلاح شده) ۱۹۹۶

منشور اصلاح شده اجتماعی اروپایی ۱۹۹۶، مشهور قدیمی را روزآمد کرده و توسعه داده است. دولت‌های عضو باید ۶ ماده اصلی را بپذیرند و علاوه بر این باید دست کم ۱۶ ماده یا ۶۳ بند را لازم الاجرا بدانند.

کنوانسیون اروپایی پیشگیری از شکنجه و رفتار یا مجازات غیر انسانی یا تحقیر آمیز، ۱۹۸۷

این کنوانسیون اروپایی، با ایجاد نظام بازدید از مکان‌های نگهداری افراد در صدد پیشگیری و ریشه کن کردن استفاده از شکنجه در اروپا است. بدین لحاظ، کنوانسیون اروپایی پیشگیری از شکنجه در واقع مکمل کنوانسیون اروپایی حقوق بشر است. کمیته اروپایی پیشگیری از شکنجه و رفتار یا مجازات غیر انسانی یا تحقیر آمیز اجازه دارد تا بازدیدهای دوره ای از کشورهای عضو انجام دهد و در مواقع ضروری نیز بازدیدهای دیگری را سازماندهی کند.

کنوانسیون معیار برای حفاظت از اقلیت‌های ملی ۱۹۹۵

کنوانسیون معیار برای حفاظت از اقلیت‌های ملی نخستین معاهده بین المللی الزام آور در زمینه‌ی حمایت و حفاظت از اقلیت‌های قومی است. این کنوانسیون حاوی تعهداتی در قبال اقلیت‌های ملی است. از این جمله می‌توان به این تعهدات اشاره کرد: حق برابری در پیشگاه قانون، آزادی بیان، آزادی مذهب، آزادی تجمع، آزادی‌های زبانی، آموزش، ترویج فرهنگ و هویت ملی و ترغیب مدارا و گفتگوی بین فرهنگی.

نظام آمریکایی حقوق بشر^۱

کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر ۱۹۶۹، پروتکل‌های ۱۹۸۸ و ۱۹۹۰ آن

کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر ۱۹۶۹ که به نام پیمان سن خوزه در کاستاریکا، شهری که برای نخستین بار این کنوانسیون در آن تصویب گردید، مشهور است. این کنوانسیون در ۱۸ ژوئیه سال ۱۹۷۸ رسماً جنبه اجرایی به خود گرفت. این کنوانسیون سبب تاسیس کمیسیون آمریکایی حقوق بشر گردید که از سال ۱۹۶۰ در قالب «ارگان صالح مستقل سازمان کشورهای آمریکایی» به فعالیت مشغول بوده است. این سازمان همراه با دیوان آمریکایی حقوق بشر در اجرای تعهداتی که دولتهای عضو کنوانسیون پذیرفته‌اند، صلاحیت خواهند داشت (ماده ۳۳)

تعهد قانونی «تضمین» حقوق و آزادی‌های مندرج در کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر به معنای آن است که دولت‌های عضو باید از هرگونه نقض جلوگیری کرده و موارد نقض را مورد تحقیق و بررسی قرار دهند و ناقضین را مجازات کنند و در صورت امکان حقوق نقض شده را اعاده کرده، غرامت پرداخت کنند.

حقوق به رسمیت شناخته شده در کنوانسیون

حقوق مدنی و سیاسی که کنوانسیون به رسمیت شناخته است، عبارتند از:

حق برخورداری از شخصیت حقوقی (ماده ۳)، حق حیات و زندگی (ماده ۴)، حق هر کس که تمامیت جسمی، روانی و اخلاقی اش محترم شمرده شود (ماده ۵)، آزادی از بردگی، بندگی و کار اجباری (ماده ۶)، حق آزادی و امنیت خصوصی، آزادی از بازداشت غیر قانونی (ماده ۷)، حق برخورداری از محاکمه عادلانه (ماده ۸)، حق آزادی از عطف به ماسبق نشدن قوانین (ماده ۹)، حق برخورداری از جبران خسارت در صورت اشتباه حکم قضایی (ماده ۱۰)، حق بهره برداری از حریم خصوصی (ماده ۱۱)، حق آزادی وجدان و مذهب (ماده ۱۲)، حق آزادی فکر و بیان (ماده ۱۳)، حق پاسخ به اظهارات نادرست، محرمانه یا افکار پخش شده برای عموم (ماده ۱۴)، حق اجتماع و تشکیل اجتماعات مسالمت آمیز (ماده ۱۵)، حق آزادی تشکیل و مجامع (ماده ۱۶)، حقوق خانواده، حق آزادی ازدواج و تشکیل خانواده (ماده ۱۷)، حق دارا بودن نام (ماده ۱۸)، حقوق کودک (ماده ۱۹)، حق تابعیت (ماده ۲۰)، حق مالکیت (ماده ۲۱)، حق آزادی تغییر مکان و انتخاب محل اقامت (ماده ۲۲)، حق مشارکت در دولت (ماده ۲۳)، حق برابری در پیشگاه قانون و برخورداری از حمایت یکسان قانون (ماده ۲۴)، حق برخورداری از حمایت قضایی (ماده ۲۵). دولت‌های عضو کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر، به هنگام عدول از تعهدات، طبق ماده ۲۷ باید شرایط زیر را رعایت کنند:

۱) شرط تهدید فوق العاده

۲) شرط غیر قابل تعلیق شدن برخی از تعهدات

۳) شرط ضرورت اکید

۴) شرط سازگاری با سایر تعهدات حقوق بین الملل شرط

۵) شرط عدم تبعیض

۶) شرط اعلام بین المللی

ساز و کار اجرایی نظام آمریکایی حقوق بشر

نظام آمریکایی حمایت از حقوق بشر شامل کمیسیون آمریکایی حقوق بشر و دیوان آمریکایی حقوق بشر برای کشورهای است که صلاحیت این دو نهاد را پذیرفته باشند. کمیسیون آمریکایی حقوق بشر صلاحیت دارد که شکایاتی را در خصوص موارد ادعایی نقض حقوق از اشخاص یا دولت‌های زیر دریافت کند.

الف) از هر فرد یا گروهی از افراد یا هر سازمان غیردولتی قانونی، این صلاحیت کمیسیون، الزام آور و اجباری است (ماده ۴۴)

ب) از هر کشور عضو علیه کشور عضو دیگر، اگر صلاحیت کمیسیون در این مورد توسط آنان به رسمیت شناخته شده باشد (ماده ۴۵)، دیوان آمریکایی حقوق بشر صلاحیت دارد که پرونده‌هایی را بررسی کند که دولت‌های عضو و کمیسیون به آن دیوان تحویل داده اند به شرط آنکه ابتدا کمیسیون را بررسی کرده باشد (ماده ۶۱).

کنوانسیون آمریکایی پیشگیری از شکنجه و مجازات مرتکبان آن، ۱۹۸۵

این کنوانسیون در ۲۸ فوریه ۱۹۸۷ لازم‌الاجرا شده و تا ۲۰ مارس ۲۰۰۹، ۱۷ دولت به عضویت آن در آمدند. مطابق کنوانسیون آمریکایی پیشگیری از شکنجه و مجازات مرتکبان آن، دولت‌های عضو باید در حوزه صلاحیت قضاییه خود، اقدامات موثری برای پیشگیری و مجازات شکنجه انجام دهند. مطابق این کنوانسیون حق شکنجه نشدن، حقی غیر قابل لغو است و هیچ وضعیت اضطراری نمی تواند اقدام به شکنجه را توجیه کند.

کنوانسیون آمریکایی ناپدید شده ایی اجباری افراد، ۱۹۹۴

این کنوانسیون در سال ۱۹۹۴ توسط مجمع عمومی سازمان کشورهای آمریکایی به تصویب رسید و در ۲۸ مارس ۱۹۹۶ دوازدهم لازم‌الاجرا شد. این کنوانسیون در پاسخ به مرج قابل ملاحظه ناپدید شدن اجباری یا غیر اجباری افراد در بسیاری از

مناطق قاره آمریکا در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ پا به عرصه وجود گذاشت. این کنوانسیون تاکید می‌کند ناپدید شدن اجباری افراد، نقض حقوق بشر است. چنین اقدامی در هیچ شرایطی حتی در شرایط اضطراری قابل توجیه نیست. افراد متهم به ارتکاب این جرم باید در دادگاه‌های عادی محاکمه شوند و نه در محاکم ویژه.

کنوانسیون آمریکایی پیشگیری مجازات و امحای خشونت علیه زنان ۱۹۹۴

این کنوانسیون به عنوان «کنوانسیون بلم دو پا را» نیز شناخته می‌شود و در سال ۱۹۹۴ توسط مجمع سازمان کشورهای آمریکایی تصویب و در ۵ مارس ۱۹۹۵ لازم الاجرا شد. این کنوانسیون تنها معاهده بین المللی با هدف حذف خشونت مبتنی بر جنسیت است. این کنوانسیون همه خشونت‌های موجود در حوزه‌های عمومی و خصوصی را در برمی‌گیرد. ساز و کارهای اجرایی معاهده (کنوانسیون) عبارتند از:

- ۱- رویه گزارش دهی به کمیسیون آمریکایی زنان
 - ۲- امکان تسلیم دادخواست‌های فردی به کمیسیون آمریکایی حقوق بشر (ماده ۱۲)
- هم دولت‌های عضو و هم کمیسیون آمریکایی زنان می‌توانند در مورد تفسیر کنوانسیون از دیوان آمریکایی حقوق بشر تقاضای نظر مشورتی نمایند. (ماده ۱۱)
- دولتها در گزارش‌های ملی خود به کمیسیون آمریکایی زنان باید «اطلاعاتی در زمینه اقدامات انجام شده در جهت پیشگیری و منع خشونت علیه زنان» ارائه کنند و همچنین به مشکلات موجود در اجرای تدابیر و اقدامات مذکور اشاره نمایند (ماده ۱۰).

منشور آفریقایی حقوق بشر و ملت‌ها^۱

تصویب منشور آفریقایی حقوق بشر و ملت‌ها (اقوام)، در سال ۱۹۸۱ سر آغاز عصر جدیدی از حقوق بشر در آفریقا بود. این منشور مشتمل بر یک مقدمه و ۶۸ ماده است که در ۲۱ اکتبر سال ۱۹۸۶ جنبه اجرایی به خود گرفت. منشور مزبور بر خلاف روش متداول در اسناد حقوق بشری تنها به ذکر حقوق اکتفا نکرده بلکه وظایف افراد را نیز برشمرد و به گفته آقای «اسحق نجوما» نخستین رئیس کمیسیون آفریقایی حقوق بشر، این روش جدید در اسناد حقوق بشری با طرز فکر و تلقی آفریقایی از حقوق که آنها را جدایی از وظایف نمی‌داند، سازگار است. منشور آفریقایی حقوق بشر و اقوام به شدت تحت تاثیر اعلامیه جهانی حقوق بشر و دو میثاق بین‌المللی حقوق بشر و کنوانسیون‌های منطقه‌ای حقوق بشر است. این منشور به طور تخصصی تعریفی از «حق» ارائه کرده و آن را در قالب مسئولیت‌های انسانی قرار می‌دهد.

نسل‌های سه گانه حقوق بشر در منشور

منشور آفریقایی حقوق بشر سه طبقه یا نسل از حقوق بشر را یکجا در خود جمع کرده است. این سه نسل عبارتند از: حقوق مدنی و سیاسی فرد مانند حق حیات، آزادی، تساوی و ... که اصطلاحاً به آن نسل اول حقوق بشر (First generation) گفته می‌شود و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی افراد مانند حق آموزش، حق کار و ... که اصطلاحاً نسل دوم حقوق بشر خوانده میشوند (Second generation) و حقوق ملت‌ها مانند حق صلح، حق توسعه، حق خرد مختاری، حق استفاده از منابع طبیعی و حق برخورداری از محیط زیست سالم و ... که اصطلاحاً نسل سوم (Third generation) حقوق بشر نامیده می‌شوند. در منشور آفریقایی حقوق بشر، دادگاه پیش‌بینی نشده بود همچنین برخلاف کنوانسیون‌های اروپایی و آمریکایی حقوق بشر حق شرط و نیز حق خروج از کنوانسیون دانشجویان پیش‌بینی نشده است، ولی امکان پیشنهاد اصلاحی به وسیله دولت‌های عضو در ماده ۶۸ مطرح گردیده است، کمیسیون آفریقایی حقوق بشر و مردم در رسیدگی به شکایات بین‌الدولی و فردی کارنامه موفقیت‌ناقصی داشت و در نتیجه ایجاد جدیدی که بتواند تصمیمات آمرانه و الزامی اتخاذ نماید، احساس شد و نهایتاً به موجب پروتکل الحاقی به منشور آفریقایی، دادگاه آفریقایی و بشر در سال ۲۰۰۴ تشکیل شد.

حقوق فردی و جمعی به رسمیت شناخته شده در منشور

منشور، حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی زیر را به رسمیت می‌شناسد:

¹ The African Charter on Human and People's Rights

حق آزادی از تبعیض به هر دلیلی (ماده ۲)، حق برابری در پیشگاه قانون و حمایت برابر قانون (ماده ۳)، حق احترام به زندگی افراد و تمامیت فردی آنها (ماده ۴)، حق احترام به کرامت ذاتی انسان‌ها به حکم انسان بودن آنان (ماده ۵)، حق آزادی و امنیت فردی و ممنوعیت دستگیری یا بازداشت‌های خودسرانه (ماده ۶)، حق استماع و حق دادخواهی به نهادهای دارای صلاحیت ملی در مقابل اقدامات خشونت‌آمیز علیه حقوق انسانی، اصل برائت، حق دفاع، حق دسترسی به محاکم بی طرف، آزادی از قانونی که عطف به ماسبق شود (ماده ۷)، آزادی مذهب، وجدان و اعمال دینی (ماده ۸)، حق دریافت اطلاعات و حق بیان و انتشار افکار و دیدگاه‌های شخصی در چارچوب قانون (ماده ۹)، حق آزادی اجتماع (ماده ۱۰)، حق برگزاری تجمعات آزاد با دیگران (ماده ۱۱)، حق آزادی تغییر مکان و اقامت در داخل مرزهای یک دولت، که حق ترک کشور مادری و بازگشت به آن، حق پناهجویی در موارد آزار و اذیت ممنوعیت اخراج دسته جمعی (ماده ۱۲)، حق مشارکت آزاد در دولت کشور خود، حق دسترسی برابر به امکانات و خدمات عمومی (ماده ۱۳)، حق مالکیت (ماده ۱۴)، حق کار و دریافت دستمزد برابر برای کارهای یکسان (ماده ۱۵)، حق بهره‌مندی از بهترین وضعیت سلامت جسمی و روحی (ماده ۱۶)، حق آموزش (ماده ۱۷)، حقوق تشکیل خانواده و مراقبت‌های خاص از سالمندان و معلولان (ماده ۱۸)، حق برابری اقوام (ماده ۱۹)، حق حیات برای تمامی اقوام به ویژه حق تعیین سرنوشت (ماده ۲۰)، حق تمام اقوام برای دسترسی آزادانه به منابع طبیعی و ثروت‌های عمومی کشور (ماده ۲۱)، حق تمام اقوام برای بهره‌مندی از توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ماده ۲۲)، حق تمام اقوام برای بهره‌مندی از صلح و امنیت ملی و بین‌المللی (ماده ۲۳) حق تمام اقوام برای بهره‌مندی از محیط زیست سالم (ماده ۲۴). منشور آفریقایی حقوق بشر و اقوام در حمایت از حقوق تک‌تک انسان‌ها و نیز حقوق اقوام کشورهای مختلف آفریقایی در نوع خود ویژه است. منشور بر وظایف انسانی نسبت به گروه‌ها و دیگر انسان‌ها تأکید دارد. در حالیکه مقررات منشور آفریقایی اجازه اعمال محدودیت بر سر اجرای برخی از حقوق تضمین شده را می‌دهد، هیچ دلیلی بر سرباز زدن از تعهدات مندرج در معاهده را مجاز نمی‌شمارد.

مکانیسم اجرایی منشور

کمیسیون آفریقایی حقوق بشر و اقوام از ۱۱ عضو تشکیل شده که در سمت شخصی خود خدمت می‌کنند (ماده ۳۱). وظایف کمیسیون: «برای ارتقای حقوق بشر و اقوام و تضمین حمایت از آنها در آفریقا (ماده ۳۰) که از جمله می‌توان به دریافت شکایات از دولت‌ها و سایر منابع نیز اشاره کرد. ارتقای حقوق بشر و اقوام از طریق جمع‌آوری مدارک، انجام مطالعات، سازماندهی سمینارها، انتشار اطلاعات، تهیه و تدوین اصول و قواعد و همکاری با دیگر نهادهای آفریقایی و بین‌المللی. تقویت و حمایت از حقوق بشر و اقوام از طریق دریافت:

الف) شکایات دولت‌ها از دولت‌ها

ب) شکایات واصله به غیر از شکایات دریافتی از دولت‌های عضو

ج) گزارش دوره‌ای از دولت‌های عضو

منشور آفریقایی حقوق و رفاه کودک ۱۹۹۰

این منشور در سال ۱۹۹۰ تصویب گردید و در ۲۹ نوامبر ۱۹۹۹ به مرحله اجرا درآمد. در این منشور فهرست بلندی از حقوق کودکان مطرح شده است که از جمله آنها می‌توان به اصل عدم تبعیض (ماده ۳)، حق حیات و رو شامل حق زندگی و ممنوعیت از مجازات اعدام (ماده ۵)، حق آزادی بیان (ماده ۷)، حق آزادی فکر وجدان و مذهب (ماده ۹)، حق حفاظت از حریم شخصی، خانوادگی، منزل و مکاتبات (ماده ۱۰)، حق آموزش (ماده ۱۱)، حق محافظت در مقابل استثمار اقتصادی و مشاغل خطرناک (ماده ۱۵)، حق حفاظت از کودکان در مقابل سوء استفاده و شکنجه (ماده ۱۶)، حق تشکیل خانواده (ماده ۱۸) منشور آفریقایی حقوق بشر و اقوام از حقوق و رفاه کودک در ابعاد مختلف حمایت می‌کند که باید در جهت منافع عالی‌ه کودکان تغیر و به کار گرفته شود. مکانیسمی منشور شامل دو روند است: الف) روند گزارش دهی ب) روند دریافت شکایت است.

انتقادات و ایرادهای وارده بر ساز و کارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر

امروزه مقوله حقوق بشر به رغم داشتن جایگاهی رفیع و شایسته در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی، متأسفانه ابزارمند بودن این نهاد در مواردی افراد و کشورهای زیادی را تحت فشار قرار داده و تحت نام آن معامله می‌کنند. اگرچه حساسیت لازم نسبت به

مقوله حقوق بشر در کشورهای عضو سازمان ملل متحد، توجهی اصولی و بنیادی است اما این امر نباید به مستمسکی برای دستیابی به اهداف و اغراض سیاسی تبدیل شود.

حقوق بشر برای رسیدن به جایگاه رفیع کنونی، راه درازی را پیموده و مشکلات و مصائب فراوانی را متحمل شده است، گرچه هنوز هم باید راه تکامل را بییماید. رویکرد گزینشی نهادهای بین‌المللی با مباشرین و مرتکبین نقض قواعد آمره بین‌المللی به ویژه در قضایای مطروحه در شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز نشان از فقدان وحدت ساختاری در نظام حقوق بین‌المللی دارد.

به عنوان مثال در تجاوز نظامی عراق به ایران، شورای امنیت به منظور پرهیز از استناد به ماده ۳۹ منشور که آثار حقوقی روشنی در پی داشت، همواره این تجاوز نظامی را تحت عنوان «وضعیت میان ایران و عراق» توصیف می‌کرد. با گذشت دو سال از تجاوز نظامی عراق و به مخاطره افتادن صلح و امنیت بین‌المللی، شورای امنیت به بنا به دلایل سیاسی همچنان از استناد به ماده ۳۹ منشور ملل متحد مبنی بر نقض صلح و احراز تجاوز خودداری نمود تا اینکه نهایتاً در قطعنامه شماره ۵۹۸ (۲۰ ژانویه ۱۹۸۷)، شورای امنیت ضمن استناد به ماده ۳۹ منشور تایید کرد که در مخاصمه بین ایران و عراق، تجاوز نظامی صورت گرفته و صلح توسط کشور عراق نقض شده است و این در حالی است که پس از چند ساعت از تجاوز نظامی عراق به کویت، شورای امنیت خیلی سریع با تصویب قطعنامه شماره ۶۶۰ به مواد ۳۹ و ۴۰ منشور استناد کرد. در این مثال رویکرد دوگانه شورای امنیت به خوبی نمایان شد. این گونه رویکردها و معیارهای دوگانه در سایر حوزه‌های حقوق بین‌الملل نیز مشهود است.

یکی از تبعات سوء ناشی از فقدان وحدت سیستماتیک که گسیختگی ساختاری را در نظام حقوق بین‌الملل به همراه دارد این است که گاهی یک دولت با اتکا به توان نظامی و اقتصادی خود، به نوعی جایگزین شورای امنیت در اعمال مجازات‌های مصرح در مواد ۴۱ و ۴۲ منشور ملل متحد می‌شود. به عنوان مثال تحریم‌های یکجانبه ایالات متحده آمریکا علیه ایران نمونه‌ای از موارد متعدد از این وضعیت می‌باشد به طوری که آن کشور جهت تأمین منافع ملی و بین‌المللی خود، حصر صلاحیت پاسداری از نظم عمومی بین‌المللی در شورای امنیت را نمی‌پذیرد و راساً به اعمال ضمانت اجراهای مندرج فصل هفتم منشور روی آورد و نظم عمومی بین‌المللی را در چارچوب صلاحیت‌های ملی تفسیر می‌کند و دولت متهم به نقض این نظم عمومی را محاکمه می‌کند و خود حکم را نیز به اجرا درمی‌آورد. در این قبیل قضایا نظم عمومی بین‌المللی تابعی از منافع ملی شده و در طول آن قرار می‌گیرد. آمریکا با سوء استفاده از قدرت نظامی و سیاسی خود در جریان حمله به کشورهای لیبی و عراق با توسل جستن به یک نهاد موجه یعنی «مسئولیت حمایت» (Responsibility to protection)، وارد خاک آن کشورها شد و اقدامات نظامی خود را عملیات بشردوستانه توصیف کرد. در این حملات یکجانبه ظاهراً آمریکا و طرفدارانش پیروز شدند و در مقابل شکست واقعی نصیب حقوق بشر شد تا آنجا که خانم رایینسون دبیر کل سابقه کمیساریای عالی حقوق بشر اعلام داشت، اگر بپذیریم که حقوق بشر بر مبنای شرافت ذاتی انسانی مورد توجه و شناسایی قرار می‌گیرد، طبیعتاً دخالت اغراض سیاسی و تعیین سمت و سوی آن به مثابه شکست و حقوق بشر است، چرا که در این چارچوب همه سعی می‌کنند حقوق بشر را به استخدام خود درآورند.

در قضایای بین‌المللی در بیشتر موارد مقابله‌های یک جانبه ای که از سوی بعضی از دولت‌ها اعمال می‌شد به دلایل سیاسی بوده و نه به دلیل نگرانی واقعی نسبت به حقوق بشر، در حالی که ناکارآمدی پدیدار شده از منظر حقوق بشر که در چشم دشمنان می‌توانست بهانه‌ای برای نفی برخورداری از برخی حقوق و امتیازات از سوی دولت متخلف باشد، از سوی دوستان سیاسی مورد حمایت قرار می‌گرفت. از این رهگذر در دراز مدت آنچه بر جامعه جهانی سایه افکنده، چه بسا با ابتدای بر داده‌های تاریخی، ورای مباحث مربوط به نسبییت فرهنگی و یا ارزشهای بومی، استفاده از ابزاری از موضوع حقوق بشر در رقابت‌های سیاسی بوده است. در حالی که باید بر این نکته صحنه گذاشته شود که انگاره حقوق بشر بنیادین و آزادی‌های سیاسی، باید تحت هر شرایطی محترم شمرده شود و عدم رعایت و یا نقض آن تحت هیچ شرایطی قابل پذیرش نیست، اما واقعیت مبتنی بر قدرت در پرتو نوعی واقع‌گرایی سیاسی حکایت از آن دارد؛ که قواعد و معیارهای حقوق بشر در عرصه روابط قدرت و مردم و اعمال نفوذ و سلطه گروه‌های سیاسی در معرض تهدید و مضیقه قرار دارد؛ تا آنجا که در بسیاری از جوامع در چارچوب روابط فرد اجتماع و دولت که در یک فرآیند تاریخی شکل گرفته و قوام می‌پذیرد، حقوق بشر در قوانین جاریه و اعمال آن در عرصه اجرا، ترجمانی از اراده و تلاش سیاسی گروه‌های حاکم ذی نفوذ بوده که یا برای حفظ موقعیت خود و یا تضعیف رقیب، از معیارهای مزبور گذشته یا آن را ابزار سیاسی نقد و ارزیابی و تعدیل برتری سایر دیدگاه‌ها قرار می‌دهند و بنابراین دولت‌های سلطه گر حاکم

بر نظام بین الملل با استفاده از فرصت‌های به دست آمده و نیز ارکان و نهادهای بین المللی و تبلیغاتی اعمال قدرت می‌نمایند، یعنی دستاویز سیاسی دولت‌های بزرگ جهت سلطه‌گری که هدف آنها و نهایتاً نظام بین الملل، جلوگیری از تخلفات و نقض حقوق بشر و ارتقای آرمان‌های حقوق بشری جامعه جهانی نیست. همه کشورها در ظاهر خود را موافق و دوست دار حقوق بشر جلوه می‌دهند زیرا از تبعات سوء مخالفت با آن به خوبی آگاه هستند، با این وجود بسیاری از کشورها با مصلحت اندیشی سیاسی اجرای دقیق حقوق بشر و تحقق عدالت را تحت الشعاع قرار می‌دهند برای این دسته از کشورها حقوق بشر جنبه ابزاری دارد و در مواقعی که ایجاب نماید برای دستیابی به منافع خود نسبت به آن واکنش مقتضی نشان می‌دهند گفته‌ای از برژینسکی، مشاور امنیت ملی سابق امریکا موبد این مطلب است؛ او می‌گوید «امروز هیچ کشوری نیست که نداند عملکردش در زمینه حقوق بشر روابطش را با ما تحت تاثیر قرار می‌دهد. من تاکید می‌کنم که این جملات را آگاهانه می‌گویم. رفتار عملکرد دولت‌ها در زمینه حقوق بشر بر روابط ما با آنها تأثیر می‌گذارد ولی نقش تعیین کننده‌ای ندارد. ما باید متوجه این حقیقت باشیم که ملاحظات دیگری در روابط ما با دولت‌های دیگر تأثیر دارند. ملاحظات چون منافع منطقه‌ای، منافع خاص دو جانبه و مسائل امنیتی. گاه به خاطر این ملاحظات باید با دولت‌هایی روابط نزدیک و مبتنی بر همکاری برقرار سازیم هرچند که این دولتها در زمینه حقوق بشر توجهی به خواسته‌های ما نداشته باشند.»

یکی از مواردی که در آن ساز و کارهای منطقه‌ای اجرای حقوق بشر به واسطه رویکرد دوگانه در قبال اقدامات مشابه مورد انتقاد قرار گرفته مربوط به تجاوز نظامی اخیر کشور روسیه علیه کشور مستقل اوکراین است.

در جریان سخنرانی آقای لاوروف وزیر امور خارجه روسیه که به صورت ویدئویی در شورای حقوق بشر سازمان ملل در شرایطی پخش شد که سفیر اوکراین و دیپلمات‌های زیادی از سایر کشورها در اعتراض به تجاوز ارضی روسیه به اوکراین سالن سخنرانی را ترک کردند. این اقدام معترضانه گرچه پسندیده و به جا بوده اما در موارد مشابه که طی آنها حملاتی توسط کشورهای آمریکا، اسرائیل، عربستان و صربستان و ... علیه کشورهای عراق، سوریه، یمن و بوسنی هرزگوین و ... در صورت گرفت، این واکنش و اعتراضی توسط سایر کشورها صورت نگرفت، لذا باید گفت رفتارهای در رویکردهای دوگانه، مصلحت اندیشی‌های سیاسی، استفاده‌های ابزاری از مقوله حقوق بشر، استفاده‌های نابجا از قدرت نظامی، برخورداری نهادهای حقوق بشر مانند شورای امنیت از صلاحیت نامحدود و ... به طور قطع و یقین اجرای دقیق حقوق بشر و تحقق عدالت را تحت الشعاع خود قرار می‌دهند.

منابع

۱. اعلامیه جهانی حقوق بشر
۲. اعلامیه حقوق زبانی سال ۱۹۶۶ بارسلونا
۳. تاموشات، کریستیان (۱۳۹۱)، «حقوق بشر» ترجمه حسین شریفی طراز کوهی، نشر
۴. جعفری، محمد تقی (۱۳۸۶)، «حقوق جهانی بشر»، تهران، ناشر، موسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری
۵. دیپلانو، روزانا (۱۳۹۴)، «شورای امنیت و بهره برداری استراتژیک از حقوق بین الملل»، ترجمه پوریا عسکری، انتشارات دفتر کمیساری عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (۱۳۸۸)، ترجمه سعید نوری نشاط، ناشی سازمان دفاع از قربانیان خشونت
۷. شریف، محمد (۱۳۷۳)، «بررسی دکترین نامحدود بودن صلاحیت شورای امنیت» تهران، انتشارات اطلاعات
۸. شریف، محمد (۱۳۹۵)، «گذار از حقوق بین الملل به حقوق بشر»، نشر میزان
۹. شریفی طراز کوهی، حسینی (۱۳۹۵)، «حقوق بشر ارزش‌ها و واقعیت‌ها» نشر میزان
۱۰. لیچ، فیلیپ (۱۳۹۴)، «تهادها و سازوکارهای منطقه‌ای حقوق بشر» ترجمه سید قاسم زمانی، پوریا عسکری و امیر ساعدوکیل
۱۱. منشور سازمان ملل متحد
۱۲. مهرپور، حسین (۱۳۹۶)، «نظام بین المللی حقوق بشر»، تهران، انتشارات اطلاعات
۱۳. میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی
۱۴. نژندی منش، هیبت الله (۱۳۹۵)، «درآمدی بر حقوق بین الملل بشر»، تهران، انتشارات خرسندی